

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen, doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip over Kleding en duurzaamheid, niveau B

Vooraf

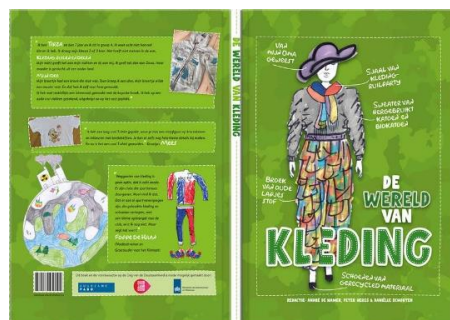
Deze les is ontwikkeld in samenwerking met het Leger des Heils. Het Leger des Heils wil aandacht vragen voor kleding en duurzaamheid. Ieder jaar gooit een Nederlander gemiddeld 10 kg kleding en textiel weg. Die kleding is nog hartstikke goed te gebruiken. Daarom zamelt het Leger des Heils al meer dan honderd jaar tweedehands kleding en textiel in. ReShare is de naam van de afdeling van het Leger des Heils die zich hiermee bezighoudt. Het betekent letterlijk: opnieuw delen. Dat is wat het Leger des Heils wil.

Via de les worden de leerlingen geïnformeerd over ReShare van het Leger des Heils. Jaarlijks zamelt het Leger des Heils ReShare zo'n 20 miljoen kg kleding en textiel in. Kledingstukken en stukken textiel die gedoneerd worden, worden door de medewerkers van het Leger des Heils opnieuw gebruikt. Zij geven de kleding weg aan mensen in nood of verkopen die, onder meer in de ReShare Stores. 100% van de

opbrengsten die zij halen uit textielhergebruik, wordt besteed aan de hulpverlening van het Leger des Heils. Dat zorgt niet alleen voor blije mensen, maar het draagt ook bij aan een gezonder milieu. Er wordt namelijk minder kleding geproduceerd en minder kleding vernietigd. Meer weten over ReShare van het Leger des Heils? Kijk op www.reshare.nl.

Leestip voor in de klas *De wereld van kleding*, van André de Hamer, Peter Heres & Danielle Schouten. Voorleesboek over kleding. Meer over het boek en tips voor het werken ermee vind je op <https://duurzamepabo.nl/dewereldvankleding/>.

Lesoverzicht

Onderwerp *Kleding en duurzaamheid*

Deze les sluit aan bij de Week van Tweedehands Textiel die start op 20 april, maar kan ook heel goed op een ander moment in het jaar gegeven worden.

Lesdoel De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook maken ze een probleem-oplossingschema bij de tekst en spelen ze een quiz met vragen die ze zelf bij de tekst bedacht hebben. Daarnaast beantwoorden ze vragen bij een schema met tips, gaan ze aan de slag met uitdrukkingen rondom kleding en maken ze een poster over de afdeling ReShare van het Leger des Heils.

Leesdoel De leerlingen kunnen vertellen hoe het komt dat er zoveel kleren gedumpt worden, wat daartegen gedaan kan worden en welke effecten de kledingindustrie heeft op mens en milieu. Ook weten ze hoe de afdeling ReShare van het Leger des Heils bijdraagt aan een oplossing van het kledingprobleem.

Opdracht 1 Actief lezen, vragen stellen en sleutelvragen beantwoorden

Opdracht 2 Sleutelschema: een probleem-oplossingschema invullen

Opdracht 3 Een quiz over de tekst maken

Opdracht 4 Tips over kleding (extra opdracht 1)

Opdracht 5 Uitdrukkingen over kleding (extra opdracht 2)

Opdracht 6 Een poster maken (extra opdracht 3)

Referentieniveau De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Een berg van afdankertjes* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart Vragen stellen en de woordhulp (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online-oefeningen beschikbaar):

de afdanker	= iets dat je niet meer wilt gebruiken
duurzaam	= met zo min mogelijk schade voor het milieu
de kwaliteit	= de waarde, de mate waarin iets goed of slecht is
verantwoordelijk zijn voor	= de oorzaak zijn van
de sector	= alle bedrijven die eenzelfde soort product maken
beperken	= niet verder laten gaan, minder maken
de grondstof	= het materiaal waarvan iets gemaakt wordt
circulair	= wanneer afval hergebruikt wordt en grondstoffen niet worden opgemaakt
het alternatief	= de vervanger, de andere mogelijkheid
ten goede komen aan	= bestemd zijn voor

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Vertel de leerlingen het gegeven leesdoel en bespreek de uitleg. Wijs de leerlingen zo nodig op de strategiekaart *Vragen stellen*.
- Leerlingen die dat aankunnen gaan zelfstandig aan de slag. Zij werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna een probleemoplossingschema bij de tekst (opdracht 2). Bij opdracht 3 bedenken de leerlingen vragen bij de tekst voor een quiz en spelen ze deze quiz.
- Begeleid zelf een instructiegroepje. Maak daarbij gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Vragen stellen* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2 en 3. Opdrachten 4, 5 en 6 zijn extra opdrachten. Bedenk van tevoren welke van deze opdrachten je kiest (mag uiteraard ook allemaal) en kijk daarbij naar wat er mogelijk is en wat jouw klas aankan.
- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat de leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar ze moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen over wat er met kleding gebeurt die mensen niet meer willen? En wat weten ze over het Leger des Heils? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
2. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de lesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen vertellen hoe het komt dat er zoveel kleren gedumpt worden, wat daartegen gedaan kan worden en welke effecten de kledingindustrie heeft op mens en milieu. Ook weten ze hoe de afdeling ReShare van

Modelen

het Leger des Heils bijdraagt aan een oplossing van het kledingprobleem.

3. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
4. De leerlingen gaan daarna zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modeltekst

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen en vragen stellen:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *De titel van de tekst is: **Een berg van afdankertjes** Het gaat aan de foto's te zien over kleding. Zou het om een berg kleding gaan? Misschien oude kleding? Even naar de kopjes kijken. Het eerste kopje is: **Fast fashion**. Volgens mij is dat Engels. En ik weet dat Fast 'snel' betekent en Fashion, klinkt ook wel een beetje bekend. Is dat niet het Engelse woord voor mode? Zou ook wel weer bij die kleding kunnen passen. In dit stukje gaat het dan om snelle mode. Ik ben benieuwd wat dat is. Het tweede kopje is: **Schadelijk voor mensen en milieu**. Hier wordt dus iets verteld over dat schadelijk zou zijn voor het milieu en ook voor mensen. Misschien is het maken van kleding slecht, dus schadelijk? Het volgende kopje is: **Duurzaam**. Ik weet niet heel goed wat dat betekent. Volgens mij betekent dat juist dat het niet schadelijk is voor het milieu. Ik ben benieuwd. En dan het vierde kopje: **Hoeveel kleding heb je nodig?** Ik weet nu inmiddels eigenlijk wel zeker dat het over kleding en mode gaat. En ik zou eigenlijk niet weten hoeveel kleding je nodig hebt. Vast minder dan dat je in de kast hebt. En dan het laatste kopje: **ReShare**. Dat is volgens mij ook een Engels woord. Als ik het zou vertalen dan is het iets als opnieuw delen. Zou dat over kleding gaan die je deelt met anderen? Ik ga maar gewoon beginnen met het lezen. Ik begin met het lezen van het eerste stukje, dat is de inleiding. **In Chili worden tweedehands kleren massaal in de Atacamawoestijn gedumpt**. Chili is een land in Zuid-Amerika, en daar in een woestijn worden dus allemaal tweedehands kleren gedumpt. Dus weggegooid. Waarom zouden ze dat doen? **Het gaat om afgedankte jeansbroeken, T-shirts, jurken en andere kleding van een slechte kwaliteit**. Ooh, het gaat dus niet per se om tweedehandskleding, maar het is ook nog van slechte kwaliteit. Ik dacht dat tweedehands kleding nog verkocht werd en anders weggegeven werd. Maar deze zijn dus weggegooid. Ik ben wel benieuwd hoe die kleding dan daar terecht is gekomen. En wat ze ermee gaan doen. **Ook de kledingafvalberg in Ghana wordt steeds groter**. Ooh, zo'n zelfde berg met oude kleding ligt dus ook in Ghana in Afrika. **Iedere dag komt daar wel 14 000 kilo kleding binnen**. Ik weet niet precies hoeveel dat is, maar dat klinkt echt enorm! Vooral ook omdat kleding volgens mij ook helemaal niet zo heel erg veel weegt. **Om van die kleding af te komen, wordt de berg regelmatig in brand gestoken**. Die oude kleding wordt dus verbrand. Wat zonde eigenlijk. Zou je daar nou niets anders meer mee kunnen doen? **Maar daarbij komen schadelijke stoffen vrij. En dat is een groot probleem voor de mensen die daar wonen én voor het milieu**. Wat vreselijk! En elke dag komt er heel veel kleding ook nog weer bij! Dan komt er geen eind aan die berg. Zouden ze die kleren niet op een andere manier kunnen opruimen? **Hoe komt die berg kleding daar eigenlijk?** Ja, dat vroeg ik me net ook af. **En wat kunnen we doen om ervoor te zorgen dat die berg niet groter wordt? Of liever nog, helemaal verdwijnt?** Ja, dat lijkt me niet eenvoudig. Zeker als er elke dag ook heel veel bijkomt. Die berg wordt dan alleen maar groter. Misschien lees ik in de test iets over waar al die kleding dan vandaan komt en vooral ook wat we eraan kunnen doen.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. En ik heb ook steeds gekeken naar verbanden in de tekst. En aan het eind heb ik het stukje samengevat.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen. Vraag ook wat het belangrijkste was in dat stukje tekst.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een of meer nummers staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.*

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wat is een groot probleem voor de mensen en het milieu in Chili en Ghana?

Hulpvraag 1a: Lees regel 1-6 nog een keer.

Hulpvraag 1b: Let op het signaalwoord *Maar* in regel 2, dat geeft een tegenstelling aan. (verbanden)

Hulpvraag 1c: Let op de verwijswaarden *daarbij* (regel 4) dat verwijst naar *bij het in brand steken van de berg kleren* en *dat* (regel 5) dat verwijst naar *het vrijkomen van schadelijke stoffen*. (verbanden)

Fast fashion

Sleutelvraag 2: Wat is fast fashion en wat is het probleem van fast fashion?

Hulpvraag 2a: Lees regel 9-15 nog een keer. Wat wordt daar verteld over fast fashion?

Hulpvraag 2b: In regel 14 staat het woord *nadeel*. Daarna worden de problemen met fast fashion genoemd. (verbanden)

Schadelijk voor mens en milieu

Sleutelvraag 3: De kledingindustrie is heel schadelijk voor mensen en het milieu. Noem drie redenen.

Hulpvraag 3a: Lees het hele stukje nog een keer. Welke schadelijke dingen worden allemaal genoemd?

Hulpvraag 3b: In regel 27 staat **verantwoordelijk zijn voor**. Wat betekent dat? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3c: Let op de signaalwoorden die wijzen op een opsomming met voorbeelden: *en, ook, of*. (verbanden)

Duurzaam

Sleutelvraag 4: Hoe kun je er zelf voor zorgen dat er niet te veel kleren worden weggegooid? Noem minstens drie dingen.

Hulpvraag 4a: Lees het hele stukje nog een keer. Wat staat daar over wat je zelf kunt doen?

Hulpvraag 4b: Let op de signaalwoorden die wijzen op een opsomming met voorbeelden: *zoals, ook, of*. (verbanden)

Hulpvraag 4c: In regel 36 staat het woord **beperken** en in regel 44 staat het woord **alternatief**. Wat betekenen die woorden? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hoeveel kleding heb je nodig?

Sleutelvraag 5: Waar moeten kopers van kleding over nadenken en waarom?

Hulpvraag 5a: Lees regel 55-57. Daar staat dat de consument een belangrijke rol heeft. Wie is de consument? Wie wordt daarmee bedoeld?

Hulpvraag 5b: Wat betekent **verspilling** in het woord *kledingverspilling* in regel 56? (ophelderen van

onduidelijkheden)

Hulpvraag 5c: Let op de signaalwoorden die wijzen op een opsomming met voorbeelden: *zoals, en, ook, vooral*. (verbanden)

ReShare

Sleutelvraag 6: Noem twee redenen waarom het goed is om kleding bij de ReShare Store te kopen.

Hulpvraag 6a: Lees het stukje vanaf regel 65 tot het eind nog een keer. Wat wordt daar verteld over de Stores?

Hulpvraag 6b: Let op het signaalwoord *Op die manier* in regel 71 dat aangeeft hoe. (verbanden)

Na het lezen

Sleutelvraag 7: Je hebt nu de tekst gelezen. Aan welke dingen denk jij de volgende keer als je kleding mag kopen? Licht je antwoord toe.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

klassikaal/
drietallen

Sleutelschema

een probleem-
oplossingschema

Sleutelschema: een probleem-oplossingschema invullen

Lees gezamenlijk de uitleg. De leerlingen vullen in drietallen het schema verder in. Doe eventueel een aantal oorzaken en oplossingen gezamenlijk. Bespreek de gemaakte schema's na. Welke oorzaken hebben ze gevonden? En welke oplossingen?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

drietallen/
klassikaal

Een quiz over de tekst maken

De leerlingen bedenken zelf (quiz)vragen over de tekst en meerkeuze antwoorden en wisselen die met elkaar uit. Op die manier kunnen ze elkaars quiz spelen. Voor de quiz kunnen ze onder andere de vragen die zij opdracht 2 bedacht hebben gebruiken, mits ze daar de antwoorden op weten.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Tips over kleding (extra opdracht 1)

De leerlingen bekijken het schema met tips over het omgaan met kleding en beantwoorden daar vragen over.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Uitdrukkingen over kleding (extra opdracht 2)

De leerlingen bespreken samen enkele uitdrukkingen over kleding. Wat betekenen ze? Ze verbinden vervolgens elke uitdrukking met de juiste betekenis.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 6

drietallen/
klassikaal

Een poster maken (extra opdracht 3)

Bespreek de opdracht. De leerlingen gaan in groepjes een poster maken over de afdeling ReShare van het Leger des Heils. Op de poster moet

duidelijk worden wat het Leger des Heils is en doet, wat ReShare is en doet, hoe je kleding bij ReShare terecht kan komen, wie er bij de ReShare Stores kopen, waar je de kledingcontainer van ReShare kunt vinden en waarom het goed is om kleding bij de ReShare Stores te kopen. Laat de groepjes na afloop hun poster presenteren aan de hele klas. Bespreek ook na hoe deze opdracht is verlopen. Geef de posters een plaats in de school.

Deel je ervaringen met deze les

De afdeling *ReShare* van *het Leger des Heils* is heel benieuwd naar je ervaringen met deze les. Dus heb je feedback (positief, maar negatief mag uiteraard ook) en/of heb je leuke foto's van bijvoorbeeld de posters of kinderen die werken aan de les? Mail die dan naar actie@reshare.nl.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Fast fashion

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Schadelijk voor mens en milieu

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Duurzaam

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Hoeveel kleding heb je nodig?

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

ReShare

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 7: _____

Antwoorden

OPDRACHT 1 Sleutelvragen

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Wat is een groot probleem voor de mensen en het milieu in Chili en Ghana? <i>In die landen wordt tweedehandskleding op een grote berg gedumpt en elke dag wordt die berg groter. Om ervan af te komen wordt die kleding in brand gestoken maar daarbij komen schadelijke stoffen vrij.</i>
Fast fashion	2. Wat is fast fashion en wat is het probleem van fast fashion? <i>Fast fashion is snelle mode. Heel goedkoop, snel gemaakt en het gaat niet lang mee. Omdat het zo goedkoop is, kopen mensen er wel heel veel van.</i> <i>Probleem is dat het na inzameling eigenlijk niet meer gebruikt kan worden. Het wordt meteen verbrand of belandt op een kledingafvalberg.</i>
Schadelijk voor mens en milieu	3. De kledingindustrie is heel schadelijk voor mensen en het milieu. Noem drie redenen. <i>Bijvoorbeeld:</i> - verbruikt veel water - hoge uitstoot van CO2 - hoog energieverbruik - veel kleding verdwijnt na aankoop heel snel in de prullenbak, wordt verbrand of komt terecht op een kledingberg
Duurzaam	4. Hoe kun je er zelf voor zorgen dat er niet te veel kleren worden weggegooid? Noem minstens drie dingen. <i>Bijvoorbeeld:</i> - koop weinig of helemaal geen nieuwe kleding - draag wat je al hebt - koop tweedehandskleding - koop kleding die gemaakt is van hergebruikt materiaal - koop slow fashion (kleding van goede kwaliteit die lang meegaat) - koop alleen iets als je het heel leuk vindt en het minstens 30 keer gaat dragen
Hoeveel kleding heb je nodig?	5. Waar moeten kopers van kleding over nadenken en waarom? <i>Veel kleding blijft ongedragen in je kast liggen. Besef dat je vaak geen nieuwe kleding nodig hebt, maar dat je al genoeg hebt.</i>
ReShare	6. Noem twee redenen waarom het goed is om kleding bij de ReShare Store te kopen.

	- Het gaat om tweedehandskleding die daardoor niet verbrand of weggegooid wordt, maar nog een keer gebruikt wordt. - met de opbrengst van de verkoop van de tweedehands kleding wordt hulp geboden aan mensen die dat nodig hebben
Na het lezen	
7. Je hebt nu de tekst gelezen. Aan welke dingen denk jij de volgende keer als je kleding mag kopen? Licht je antwoord toe. <i>Eigen antwoord.</i>	

OPDRACHT 2

Probleem: Afgedankte kleding wordt massaal gedumpt

Oorzaken:

- De kleding is vaak van slechte kwaliteit.
- De kleding is vaak heel goedkoop waardoor mensen ook veel kleding kopen.
- De kleding wordt vaak niet of nauwelijks gedragen en dan al weggegooid.
- Merkkleding die niet verkocht is, wordt niet in tweedehands winkels verkocht maar gedumpt.

Wat zou jij kunnen doen om het probleem op te lossen?

- koop weinig of helemaal geen nieuwe kleding.
- Draag wat je al hebt.
- Koop tweedehandskleding.
- Koop kleding die gemaakt is van hergebruikt materiaal.
- Koop slow fashion (kleding van goede kwaliteit die lang meegaat).
- Koop alleen iets als je het heel leuk vindt en het minstens 30 keer gaat dragen.
- Besef dat je vaak ook eigenlijk al genoeg kleding hebt.

OPDRACHT 4

1. A. over het kopen van kleding en hoe je daarbij rekening houdt met het milieu
2. C. in het stukje **Duurzaam**
3. C. in een kledingcontainer van bijvoorbeeld het Leger des Heils
4. A. Tip 1, 2 en 3 in het bovenste vak zijn het beste voor het milieu. Dat zie je, omdat er drie sterren bij staan. Bij de andere vakken staan minder sterren.

OPDRACHT 5

dat gaat je niet in de koude kleren zitten	daar ben je niet snel overheen
zoals de wind waait, waait zijn jasje	hij doet altijd waar hij het meeste voordeel van heeft
de broek aanhebben	de baas spelen, het voor het zeggen hebben
kleren maken de man	als je goed gekleed gaat, heeft men al snel een betere indruk van je
een konijn uit de hoge hoed toveren	onverwachts met iets komen
een wolf in schaapskleren	een gevaarlijk iemand die onschuldig lijkt
iemand aan zijn jasje trekken	iemand aan zijn belofte herinneren
een held op sokken zijn	een lafaard zijn